

Iqtisodiy statistika ko'rsatkichlarini diskret choraklar asosida shakllantirish tartibi

Iqtisodiy statistika ko'rsatkichlarini diskret choraklar asosida shakllantirish tartibi (keyingi o'rinlarda – Tartib) “Milliy hisoblar tizimi – 2008” (keyingi o'rinlarda – MHT – 2008) xalqaro standarti va Xalqaro valyuta jamg'armasining “Choraklik milliy hisoblar bo'yicha qo'llanma”si, shuningdek, Statistika ma'lumotlarini ishlab chiqish jarayonlarining namunaviy modeli (Generic Statistical Business Process Model-GSBPM) talablari asosida ishlab chiqilgan bo'lib, O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi mutaxassislari tomonidan iqtisodiy statistika ko'rsatkichlarini diskret choraklar bo'yicha hisoblashda foydalanish uchun mo'ljallangan.

1-bob. Umumiy qoidalar

1. Ushbu Tartibda quyidagi asosiy tushunchalar va ularning ta'riflaridan foydalaniladi hamda u GSBPMning qayta ishlash bosqichi doirasida ma'lumotlarni integratsiyalash, tasniflash va kodlashtirish, yangi ko'rsatkichlarni shakllantirish, umumlashtirish hamda qayta ishlashni yakunlash jarayonlarini o'z ichiga oladi:

diskret chorak bu o'sib boruvchi qiymatga ega bo'lmagan, uch oydan iborat bo'lgan “sof” chorakdir (masalan, I chorak, II chorak, III chorak, IV chorak). I chorak yanvar-mart oylarini, II chorak aprel-iyun oylarini, III chorak iyul-sentabr oylarini, IV chorak esa oktabr-dekabr oylarini ifodalaydi. O'sib boruvchi qiymatga ega bo'lgan yanvar-iyun, yanvar-sentabr, yanvar-dekabr davrlari diskret choraklar hisoblanmaydi;

bazis yili bu narxlar tuzilmasini aniqlashda foydalaniladigan yil bo'lib, uning asosida o'rtacha yillik narxlardagi statistik ko'rsatkichlar hisoblanadi;

deflyatsiya qilish bu joriy narxlardagi hisobot davri ma'lumotlarini tegishli narx indekslariga bo'lishdir;

ekstrapolyatsiya qilish bu bazis davrning joriy narxlardagi ma'lumotlarini fizik hajm indeksiga yoki iqtisodiy ko'rsatkich dinamikasini aks ettiruvchi mos natural indikatorga ko'paytirishdir.

2. Diskret choraklar bo'yicha iqtisodiy statistika ko'rsatkichlari Statistika dasturida ko'zda tutilgan muddatlarda shakllantiriladi.

3. Diskret choraklar bo'yicha statistik ko'rsatkichlarni shakllantirish uchun axborot manbai bo'lib, oylik va choraklik statistika hisobotlari, kichik korxonalar, mikrofirmalar va yakka tartibdagi tadbirkorlarning choraklik tanlanma kuzatuvlari, uy xo'jaliklari budjeti kuzatuvlari, korxonalar va

tashkilotlarning tarkibiy kuzatuvlari natijalari, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligining davlat budjeti ijrosi to'g'risidagi hisoboti, Markaziy bankning pul-kredit statistikasi, bojxona va soliq organlarining ma'muriy ma'lumotlari xizmat qiladi.

2-bob. Diskret choraklar va yillik davriylikdagi iqtisodiy statistika ko'rsatkichlarini o'zaro muvofiqlashtirish

4. Iqtisodiy statistika ko'rsatkichlarini joriy narxlarda choraklik hisoblash sxemasi aynan shu ko'rsatkichning yillik hisob-kitoblaridan umuman olganda farq qilmaydi. Ammo choraklik hisob-kitoblarni amalga oshirish davrida axborot manbalarining cheklanganligi sababli, ulardagi ko'rsatkichlar batafsil ajratib ko'rsatilmaydi hamda hisoblash uslublari sezilarli darajada soddalashtiriladi. Ayrim hollarda ekspert baholashlar va bilvosita hisob-kitoblar amalga oshiriladi.

5. Diskret choraklar bo'yicha iqtisodiy statistika ko'rsatkichlarini va ularning tarkibiy qismlarini doimiy narxlarda hisoblashda bazis yilning o'rtacha narxlaridan foydalaniladi. Bazis yilning o'rtacha narxlarida diskret davrlar bo'yicha shakllantirilgan ma'lumotlarning ushbu xususiyati choraklar bo'yicha dinamik qatordagi har bir chorakni o'tgan chorak, o'tgan yilning mos choragi va ixtiyoriy boshqa chorak bilan taqqoslash imkonini beradi.

6. O'rtacha narxlardagi tafovutlar, hisob-kitoblarda foydalanilayotgan vaznlar (ulushlar)ning turlichaligi, mavsumiy o'zgarishlar, shuningdek, ma'lumotlar manbalarining batafsil yoki cheklanganligi kabi omillar ta'sirida yillik va choraklik ma'lumotlar o'rtasida muayyan farqlar kelib chiqishi mumkin. Shu sababli diskret choraklar bo'yicha joriy va doimiy narxlarda shakllantirilgan ko'rsatkichlarni dinamik qatorlar ko'rinishida tahlil qilishda ularni yillik ma'lumotlar bilan o'zaro muvofiqlashtirish muhim ahamiyatga ega.

7. Yillik va choraklik dinamik qatorlarni muvofiqlashtirishda eng kichik kvadratlar usulidan foydalaniladi. Bu usul dinamikani saqlab qolish tamoyiliga asoslangan bo'lib, unga ko'ra choraklar bo'yicha o'sish sur'atlari dastlabki va tuzatish kiritilgan qatorlarda maksimal darajada yaqin bo'lishi yoki choraklar uchun tuzatishlarning absolyut qiymati eng kichik qiymatga teng bo'lishi kerak.

8. Yillik ma'lumotlar bilan muvofiqlashtirilgan choraklik ko'rsatkichlar va dastlabki ko'rsatkichlar o'rtasidagi farqning qaysi ko'rinishda ifodalanishiga ko'ra, eng kichik kvadratlar usulining ikkita formulasidan foydalanish mumkin.

$$\sum_{t=4y-3}^{4y} X_t = A_y$$
 — shart bajarilganda (ya'ni, choraklik qiymatlarning yig'indisi yillik ma'lumotlarga teng bo'lishi kerak):

1. Additiv usul:
$$\min \sum_{t=2}^T [X_t - X_{t-1}]^2,$$

2. Multiplikativ usul:
$$\min \sum_{t=2}^T \left[\frac{X_t}{I_t} - \frac{X_{t-1}}{I_{t-1}} \right]^2,$$

bu yerda

t – vaqt (masalan, $t = 4y - 3$ ifodasi y yilning birinchi choragini, $t = 4y$ esa y yilning to‘rtinchi choragini bildiradi),

X_t – t chorak uchun hisoblab topilgan choraklik baholash,

I_t – t chorak uchun indikator qiymati,

A_y – y yil uchun yillik baholash,

T – dastlabki choraklik ma’lumotlar mavjud bo‘lgan oxirgi chorak.

Bu ikkala yondashuv bir-biriga yaqin natijalarni beradi ammo mavsumiy o‘zgarishlar xususiyatiga ega bo‘lgan qatorlar bundan mustasno. Mavsumiy xususiyatlarga ega qatorlar uchun ikkinchi – multiplikativ usul ko‘proq mos keladi.

9. Choraklik va yillik ma’lumotlarning o‘zaro muvofiqligini ta’minlashda Xalqaro valyuta jamg‘armasining Statistika departamenti tomonidan Microsoft Excel dasturiy vositasiga qo‘shimcha ravishda ishlab chiqilgan XLPBM funksiyadan foydalaniladi.

3-bob. Diskret choraklar bo‘yicha iqtisodiy statistika ko‘rsatkichlarini bazis yilning o‘rtacha yillik narxlarida hisoblash

11. Ishlab chiqarish hajmini diskret choraklar bo‘yicha bazis yilning o‘rtacha narxlarida baholash va o‘rish sur‘atlarini aniqlash uchun quyidagi ma’lumotlardan foydalaniladi:

- muayyan tarmoq bo‘yicha joriy narxlarda choraklik ishlab chiqarish hajmlari (choraklik va oylik davlat statistika kuzatuvlari ma’lumotlari);

- tarmoq uchun mos keluvchi oylik narx indeksleri (oylik narx kuzatuvlari ma’lumotlari).

12. Ishlab chiqarish hajmini diskret choraklar bo‘yicha bazis yilning o‘rtacha narxlarida baholash va o‘rish sur‘atlarini aniqlash ishlari quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

1-bosqich. Statistika kuzatuvlari asosida shakllantirilgan muayyan tarmoqning ishlab chiqarish hajmi bo‘yicha choraklik dinamik qatorni tuzish (shartli ma’lumotlar asosida).

1-jadval

Diskret choraklar bo‘yicha ishlab chiqarish hajmi (joriy narxlarda, mlrd.so‘m)

Choraklar	Satr/ ustun	2017- yil	2018- yil	2019- yil	2020- yil
		1	2	3	4
I chorak	1	2 981	4 343	5 810	7 031
II chorak	2	3 928	6 114	8 604	9 806
III chorak	3	4 134	5 325	7 030	8 524
IV chorak	4	4 186	5 794	7 268	9 236

2-bosqich. O'tgan oyga nisbatan foiz hisobida keltirilgan narx indekslari bo'yicha dinamik qatorni tuzish (shartli ma'lumotlar asosida).

2-jadval

Oylik narx indekslari
(o'tgan oyga nisbatan % hisobida)

Oylar	Satr / ustun	2017- yil	2018- yil	2019- yil	2020- yil
		1	2	3	4
yanvar	1	101,5	102,7	101,5	100,6
fevral	2	101,4	101,1	101,6	100,8
mart	3	101,0	101,1	101,2	101,3
aprel	4	101,0	100,9	100,9	101,7
may	5	101,3	100,8	100,7	100,3
iyun	6	100,7	99,6	99,5	99,8
iyul	7	100,9	99,7	99,6	99,7
avgust	8	100,8	100,3	102,9	100,5
sentabr	9	101,3	101,8	101,3	101,4
oktabr	10	101,2	101,3	101,5	101,4
noyabr	11	102,1	102,3	101,7	101,5
dekabr	12	104,1	102,1	101,7	101,6

3-bosqich. Ikkinchi jadval ma'lumotlaridan foydalangan holda indekslarni zanjirli bog'lash orqali yagona davrga nisbatan hisoblab chiqish.

3-jadval

Oylik narx indekslari¹
(2016- yilning dekabriga nisbatan % hisobida)

Oylar	Satr / ustun	2017- yil	2018- yil	2019- yil	2020- yil
		1	2	3	4
yanvar	1	101,5 (2-jad. 1-satr, 1-ustun)	121,9 (118,7 * 102,7 / * 100%)	138,0 (135,9 * 101,5 / * 100%)	157,3 (156,3 * 100,6 / * 100%)
fevral	2	102,9 (101,5 * 101,4 / * 100%)	123,2 (121,9 * 101,1 / * 100%)	140,2 (138,0 * 101,6 / * 100%)	158,5 (157,3 * 100,8 / * 100%)
mart	3	104,0 (102,9 * 101,0 / * 100%)	124,6 (123,2 * 101,1 / * 100%)	141,9 (140,2 * 101,2 / * 100%)	160,6 (158,5 * 101,3 / * 100%)

¹ 2-жадвал маълумотлари асосида шакллантирилади

aprel	4	105,0 (104,0 * 101,0 / * 100%)	125,7 (124,6 * 100,9 / * 100%)	143,1 (141,9 * 100,9 / * 100%)	163,3 (160,6 * 101,7 / * 100%)
may	5	106,4 (105,0 * 101,3 / * 100%)	126,7 (125,7 * 100,8 / * 100%)	144,1 (143,1 * 100,7 / * 100%)	163,8 (163,3 * 100,3 / * 100%)
iyun	6	107,1 (106,4 * 100,7 / * 100%)	126,2 (126,7 * 99,6 / * 100%)	143,4 (144,1 * 99,5 / * 100%)	163,5 (163,8 * 99,8 / * 100%)
iyul	7	108,1 (107,1 * 100,9 / * 100%)	125,8 (126,2 * 99,7 / * 100%)	142,9 (143,4 * 99,6 / * 100%)	163,0 (163,5 * 99,7 / * 100%)
avgust	8	108,9 (108,1 * 100,8 / * 100%)	126,2 (125,8 * 100,3 / * 100%)	147,0 (142,9 * 102,9 / * 100%)	163,8 (163,0 * 100,5 / * 100%)
sentabr	9	110,3 (108,9 * 101,3 / * 100%)	128,5 (126,2 * 101,8 / * 100%)	148,9 (147,0 * 101,3 / * 100%)	166,1 (163,8 * 101,4 / * 100%)
oktabr	10	111,7 (110,3 * 101,2 / * 100%)	130,1 (128,5 * 101,3 / * 100%)	151,1 (148,9 * 101,5 / * 100%)	168,4 (166,1 * 101,4 / * 100%)
noyabr	11	114,0 (111,7 * 102,1 / * 100%)	133,1 (130,1 * 102,3 / * 100%)	153,7 (151,1 * 101,7 / * 100%)	170,9 (168,4 * 101,5 / * 100%)
dekabr	12	118,7 (114,0 * 104,1 / * 100%)	135,9 (133,1 * 102,1 / * 100%)	156,3 (153,7 * 101,7 / * 100%)	173,7 (170,9 * 101,6 / * 100%)

4-bosqich. Yagona davrga nisbatan oylik narx indekslaridan (3-jadval ma'lumotlari) foydalangan holda bazis yilning o'rtacha narxlariga nisbatan diskret choraklar bo'yicha narx indekslarini hisoblash.

4-jadval

Choraklik narx indekslari
(2020- yilning o'rtacha yillik narxlariga nisbatan % hisobida)

Yillar	Choraklar	Satr / ustun	Narx indekslari va hisoblash formulalari
			1
2017- yil	I chorak	1	$\frac{62,5}{\frac{\sum 3 - jadval, 1 - ustun, 1 - 3 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4}} * 100$
	II chorak	2	$\frac{64,6}{\frac{\sum 3 - jadval, 1 - ustun, 4 - 6 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4}} * 100$
	III chorak	3	$\frac{66,4}{\frac{\sum 3 - jadval, 1 - ustun, 7 - 9 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4}} * 100$
	IV chorak	4	$\frac{69,8}{\frac{\sum 3 - jadval, 1 - ustun, 10 - 12 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4}} * 100$
2018- yil	I chorak	5	$\frac{75,0}{\frac{\sum 3 - jadval, 2 - ustun, 1 - 3 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4}} * 100$
	II chorak	6	$\frac{76,8}{\frac{\sum 3 - jadval, 2 - ustun, 4 - 6 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4}} * 100$
	III chorak	7	$\frac{77,2}{\frac{\sum 3 - jadval, 2 - ustun, 7 - 9 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4}} * 100$
	IV chorak	8	$\frac{80,9}{\frac{\sum 3 - jadval, 2 - ustun, 10 - 12 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4}} * 100$

Yillar	Choraklar	Satr / ustun	Narx indekslari va hisoblash formulalari
			1
2019- yil	I chorak	9	$\frac{85,2}{\frac{\sum 3 - jadval, 3 - ustun, 1 - 3 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4} * 100}$
	II chorak	10	$\frac{87,3}{\frac{\sum 3 - jadval, 3 - ustun, 4 - 6 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4} * 100}$
	III chorak	11	$\frac{89,0}{\frac{\sum 3 - jadval, 3 - ustun, 7 - 9 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4} * 100}$
	IV chorak	12	$\frac{93,5}{\frac{\sum 3 - jadval, 3 - ustun, 10 - 12 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4} * 100}$
2020- yil	I chorak	13	$\frac{96,6}{\frac{\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 3 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4} * 100}$
	II chorak	14	$\frac{99,5}{\frac{\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 4 - 6 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4} * 100}$
	III chorak	15	$\frac{99,9}{\frac{\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 7 - 9 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4} * 100}$
	IV chorak	16	$\frac{104,0}{\frac{\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 10 - 12 - satrlar}{(\sum 3 - jadval, 4 - ustun, 1 - 12 - satrlar)/4} * 100}$

5-bosqich. Birinchi va to‘rtinchi jadvallar ma’lumotlari asosida ishlab chiqarish hajmini bazis yilning o‘rtacha yillik narxlarida hisoblash.

5-jadval

Ishlab chiqarish hajmi
(2020- yilning o‘rtacha narxlarida, mlrd.so‘m)

Yillar	Choraklar	Satr / ustun	Narx indekslari va hisoblash formulalari
			1
2017- yil	I chorak	1	$\frac{4\,768}{\frac{1 - jadval, 1 - ustun, 1 - satr}{4 - jadval, 1 - ustun, 1 - satr} * 100}$
	II chorak	2	$\frac{6\,084}{\frac{1 - jadval, 1 - ustun, 2 - satr}{4 - jadval, 1 - ustun, 2 - satr} * 100}$
	III chorak	3	$\frac{6\,229}{\frac{1 - jadval, 1 - ustun, 3 - satr}{4 - jadval, 1 - ustun, 3 - satr} * 100}$
	IV chorak	4	$\frac{5\,995}{\frac{1 - jadval, 1 - ustun, 4 - satr}{4 - jadval, 1 - ustun, 4 - satr} * 100}$
2018- yil	I chorak	5	$\frac{5\,794}{\frac{1 - jadval, 2 - ustun, 1 - satr}{4 - jadval, 1 - ustun, 5 - satr} * 100}$

Yillar	Choraklar	Satr / ustun	Narx indekslari va hisoblash formulalari
			1
	II chorak	6	$\frac{7\ 964}{\frac{1 - \text{jadval}, 2 - \text{ustun}, 2 - \text{satr}}{4 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 6 - \text{satr}}} * 100$
	III chorak	7	$\frac{6\ 902}{\frac{1 - \text{jadval}, 2 - \text{ustun}, 3 - \text{satr}}{4 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 7 - \text{satr}}} * 100$
	IV chorak	8	$\frac{7\ 158}{\frac{1 - \text{jadval}, 2 - \text{ustun}, 4 - \text{satr}}{4 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 8 - \text{satr}}} * 100$
2019- yil	I chorak	9	$\frac{6\ 822}{\frac{1 - \text{jadval}, 3 - \text{ustun}, 1 - \text{satr}}{4 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 9 - \text{satr}}} * 100$
	II chorak	10	$\frac{9\ 852}{\frac{1 - \text{jadval}, 3 - \text{ustun}, 2 - \text{satr}}{4 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 10 - \text{satr}}} * 100$
	III chorak	11	$\frac{7\ 902}{\frac{1 - \text{jadval}, 3 - \text{ustun}, 3 - \text{satr}}{4 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 11 - \text{satr}}} * 100$
	IV chorak	12	$\frac{7\ 773}{\frac{1 - \text{jadval}, 3 - \text{ustun}, 4 - \text{satr}}{4 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 12 - \text{satr}}} * 100$
2020- yil	I chorak	13	$\frac{7\ 280}{\frac{1 - \text{jadval}, 4 - \text{ustun}, 1 - \text{satr}}{4 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 13 - \text{satr}}} * 100$
	II chorak	14	$\frac{9\ 859}{\frac{1 - \text{jadval}, 4 - \text{ustun}, 2 - \text{satr}}{4 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 14 - \text{satr}}} * 100$
	III chorak	15	$\frac{8\ 530}{\frac{1 - \text{jadval}, 4 - \text{ustun}, 3 - \text{satr}}{4 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 15 - \text{satr}}} * 100$
	IV chorak	16	$\frac{8\ 879}{\frac{1 - \text{jadval}, 4 - \text{ustun}, 4 - \text{satr}}{4 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 16 - \text{satr}}} * 100$

6-bosqich. Beshinchi jadval ma'lumotlari asosida ishlab chiqarish hajmining real o'sish sur'atlarini hisoblash.

6.1-jadval

**Ishlab chiqarish hajmining 2020- yilning o'rtacha choraklik qiymatiga
nisbatan real o'sish sur'atlari
(% hisobida)**

Yillar	Choraklar	Satr / ustun	O'sish sur'atlari va hisoblash formulalari
			1
2017- yil	I chorak	1	$\frac{55,2}{\frac{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 1 - \text{satr}}{(\sum 5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 13 - 16 - \text{satrlar})/4}} * 100$
	II chorak	2	70,4

Yillar	Choraklar	Satr / ustun	O'sish sur'atlari va hisoblash formulalari
			1
			$\frac{5 - jadval, 1 - ustun, 2 - satr}{(\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar)/4} * 100$
	III chorak	3	$\frac{72,1}{5 - jadval, 1 - ustun, 3 - satr} * 100$ $\frac{72,1}{(\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar)/4} * 100$
	IV chorak	4	$\frac{69,4}{5 - jadval, 1 - ustun, 4 - satr} * 100$ $\frac{69,4}{(\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar)/4} * 100$
2018- yil	I chorak	5	$\frac{67,1}{5 - jadval, 1 - ustun, 5 - satr} * 100$ $\frac{67,1}{(\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar)/4} * 100$
	II chorak	6	$\frac{92,2}{5 - jadval, 1 - ustun, 6 - satr} * 100$ $\frac{92,2}{(\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar)/4} * 100$
	III chorak	7	$\frac{79,9}{5 - jadval, 1 - ustun, 7 - satr} * 100$ $\frac{79,9}{(\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar)/4} * 100$
	IV chorak	8	$\frac{82,9}{5 - jadval, 1 - ustun, 8 - satr} * 100$ $\frac{82,9}{(\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar)/4} * 100$
2019- yil	I chorak	9	$\frac{79,0}{5 - jadval, 1 - ustun, 9 - satr} * 100$ $\frac{79,0}{(\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar)/4} * 100$
	II chorak	10	$\frac{114,1}{5 - jadval, 1 - ustun, 10 - satr} * 100$ $\frac{114,1}{(\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar)/4} * 100$
	III chorak	11	$\frac{91,5}{5 - jadval, 1 - ustun, 11 - satr} * 100$ $\frac{91,5}{(\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar)/4} * 100$
	IV chorak	12	$\frac{90,0}{5 - jadval, 1 - ustun, 12 - satr} * 100$ $\frac{90,0}{(\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar)/4} * 100$
2020- yil	I chorak	13	$\frac{84,3}{5 - jadval, 1 - ustun, 13 - satr} * 100$ $\frac{84,3}{(\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar)/4} * 100$
	II chorak	14	$\frac{114,1}{5 - jadval, 1 - ustun, 14 - satr} * 100$ $\frac{114,1}{(\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar)/4} * 100$
	III chorak	15	$\frac{98,8}{5 - jadval, 1 - ustun, 15 - satr} * 100$ $\frac{98,8}{(\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar)/4} * 100$
	IV chorak	16	$\frac{102,8}{5 - jadval, 1 - ustun, 16 - satr} * 100$ $\frac{102,8}{(\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar)/4} * 100$

**Ishlab chiqarish hajmining o'tgan chorakka
nisbatan real o'sish sur'atlari
(% hisobida)**

Yillar	Choraklar	S/u	O'sish sur'atlari va hisoblash formulalari
			1
2017- yil	I chorak	1	-
	II chorak	2	$\frac{127,6}{\frac{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 2 - \text{satr}}{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 1 - \text{satr}}} * 100$
	III chorak	3	$\frac{102,4}{\frac{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 3 - \text{satr}}{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 2 - \text{satr}}} * 100$
	IV chorak	4	$\frac{96,2}{\frac{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 4 - \text{satr}}{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 3 - \text{satr}}} * 100$
2018- yil	I chorak	5	$\frac{96,6}{\frac{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 5 - \text{satr}}{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 4 - \text{satr}}} * 100$
	II chorak	6	$\frac{137,5}{\frac{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 6 - \text{satr}}{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 5 - \text{satr}}} * 100$
	III chorak	7	$\frac{86,7}{\frac{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 7 - \text{satr}}{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 6 - \text{satr}}} * 100$
	IV chorak	8	$\frac{103,7}{\frac{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 8 - \text{satr}}{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 7 - \text{satr}}} * 100$
2019- yil	I chorak	9	$\frac{95,3}{\frac{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 9 - \text{satr}}{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 8 - \text{satr}}} * 100$
	II chorak	10	$\frac{144,4}{\frac{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 10 - \text{satr}}{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 9 - \text{satr}}} * 100$
	III chorak	11	$\frac{80,2}{\frac{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 11 - \text{satr}}{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 10 - \text{satr}}} * 100$
	IV chorak	12	$\frac{98,4}{\frac{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 12 - \text{satr}}{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 11 - \text{satr}}} * 100$
2020- yil	I chorak	13	$\frac{93,7}{\frac{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 13 - \text{satr}}{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 12 - \text{satr}}} * 100$
	II chorak	14	$\frac{135,4}{\frac{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 14 - \text{satr}}{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 13 - \text{satr}}} * 100$
	III chorak	15	$\frac{86,5}{\frac{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 15 - \text{satr}}{5 - \text{jadval}, 1 - \text{ustun}, 14 - \text{satr}}} * 100$

Yillar	Choraklar	S/u	O'sish sur'atlari va hisoblash formulalari
			1
	IV chorak	16	$\frac{104,1}{5 - jadval, 1 - ustun, 16 - satr} * 100$

6.3-jadval

**Ishlab chiqarish hajmining o'tgan yilning mos choragiga
nisbatan real o'sish sur'atlari
(% hisobida)**

Yillar	Choraklar	S/u	O'sish sur'atlari va hisoblash formulalari
			1
2017- yil	I chorak	1	-
	II chorak	2	-
	III chorak	3	-
	IV chorak	4	-
2018- yil	I chorak	5	$\frac{121,5}{5 - jadval, 1 - ustun, 5 - satr} * 100$
	II chorak	6	$\frac{130,9}{5 - jadval, 1 - ustun, 6 - satr} * 100$
	III chorak	7	$\frac{110,8}{5 - jadval, 1 - ustun, 7 - satr} * 100$
	IV chorak	8	$\frac{119,4}{5 - jadval, 1 - ustun, 8 - satr} * 100$
2019- yil	I chorak	9	$\frac{117,8}{5 - jadval, 1 - ustun, 9 - satr} * 100$
	II chorak	10	$\frac{123,7}{5 - jadval, 1 - ustun, 10 - satr} * 100$
	III chorak	11	$\frac{114,5}{5 - jadval, 1 - ustun, 11 - satr} * 100$
	IV chorak	12	$\frac{108,6}{5 - jadval, 1 - ustun, 12 - satr} * 100$
2020- yil	I chorak	13	$\frac{106,7}{5 - jadval, 1 - ustun, 13 - satr} * 100$
	II chorak	14	$\frac{100,1}{5 - jadval, 1 - ustun, 14 - satr} * 100$

Yillar	Choraklar	S/u	O'sish sur'atlari va hisoblash formulalari
			1
	III chorak	15	$\frac{107,9}{5 - jadval, 1 - ustun, 15 - satr} * 100$
	IV chorak	16	$\frac{114,2}{5 - jadval, 1 - ustun, 16 - satr} * 100$

6.4-jadval

**Ishlab chiqarish hajmining o'tgan yilning mos davriga nisbatan
(o'sib boruvchi yakun bo'yicha) real o'sish sur'atlari
(% hisobida)**

Yillar	Choraklar	S/u	O'sish sur'atlari va hisoblash formulalari
			1
2017- yil	I chorak	1	-
	II chorak	2	-
	III chorak	3	-
	IV chorak	4	-
2018- yil	I chorak	5	$\frac{121,5}{5 - jadval, 1 - ustun, 5 - satr} * 100$
	II chorak	6	$\frac{126,8}{\frac{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 5 - 6 - satrlar}{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 1 - 2 - satrlar}} * 100$
	III chorak	7	$\frac{121,0}{\frac{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 5 - 7 - satrlar}{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 1 - 3 - satrlar}} * 100$
	IV chorak	8	$\frac{120,6}{\frac{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 5 - 8 - satrlar}{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 1 - 4 - satrlar}} * 100$
2019- yil	I chorak	9	$\frac{117,8}{5 - jadval, 1 - ustun, 9 - satr} * 100$
	II chorak	10	$\frac{121,2}{\frac{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 9 - 10 - satrlar}{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 5 - 6 - satrlar}} * 100$
	III chorak	11	$\frac{119,0}{\frac{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 9 - 11 - satrlar}{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 5 - 7 - satrlar}} * 100$
	IV chorak	12	$\frac{116,3}{\frac{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 9 - 12 - satrlar}{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 5 - 8 - satrlar}} * 100$
2020- yil	I chorak	13	106,7

Yillar	Choraklar	S/u	O'sish sur'atlari va hisoblash formulalari
			1
			$\frac{5 - jadval, 1 - ustun, 13 - satr}{5 - jadval, 1 - ustun, 9 - satr} * 100$
	II chorak	14	$\frac{102,8}{\frac{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 14 - satrlar}{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 9 - 10 - satrlar}} * 100$
	III chorak	15	$\frac{104,4}{\frac{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 15 - satrlar}{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 9 - 11 - satrlar}} * 100$
	IV chorak	16	$\frac{106,8}{\frac{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 13 - 16 - satrlar}{\sum 5 - jadval, 1 - ustun, 9 - 12 - satrlar}} * 100$

4-bob. Yakuniy qoidalar

13. Rasmiy statistika ma'lumotlarini taqdim etish va tarqatishga tayyorlash uchun statistik tahlil usullari va qoidalarini amalda qo'llash maqsadida GSBPM milliy modelining ma'lumotlarni tahlil qilish bosqichi doirasida dastlabki statistik materiallarni tayyorlash, statistik materiallarga izohlar va tushuntirishlar tayyorlash hamda rasmiy statistika ma'lumotlarini shakllantirishni yakunlash kabi jarayonlardan foydalaniladi.

14. Mazkur uslubiy hujjatni ishlab chiqish, kelishish, tasdiqlash va amaliyotga joriy qilish bosqichlari "Statistik ma'lumotlarni taqdim etishning universal modeli" (GSIM – Generic Statistical Information Model) talablari asosida ishlab chiqilgan "Statistika sohasida tasniflar, metodologiyalar va kuzatuv shakllarini ishlab chiqish va tasdiqlash bo'yicha namunaviy uslubiy qo'llanma"ga muvofiq amalga oshirilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Система национальных счетов – 2008. Организация Объединенных Наций, Европейская комиссия, Организация экономического сотрудничества и развития, Международный валютный фонд и Всемирный банк, 2009.
2. Руководство по квартальным национальным счетам. Международный валютный фонд, 2017.
3. Handbook on quarterly national accounts. Eurostat, 2013.